

el ms. ens dóna encara de vegades *abduy* sense -s (que Chabàs corregeix a tort): «acordaren / fos son marit / --- / Joseph / --- / *abduy* parents / foren consents: / lur volentat, / pel parentat / al casament / fon presentament / consolidada».

Des del S. xvi aquest vell numeral degué caure en català en forta decadència: continuà usant-se literàriament, però la llengua parlada aviat va mostrar tendència a atenuar-se només a la combinació *tots dos, totes dues*. ¿S'ha conservat en alguna banda amb caràcter col·loquial? Ben poc haurà estat, si de cas. No obstant potser en una alguna comarca extrema; a Les Illes (Baix Vallespir), vaig sentir a un informant rural, que em donava dades sobre l'afrontació entre el terme del poble i el de Ceret, i després d'explicar-me on era el terreny de l'un i on el de l'altre, acabà dient que en el Pla o Coll de la Biga n'hi ha *d'amdós* (1960); ignoro si hi hagut també alguna cosa d'això en altres terres.

És sabut que el castellà antic usa bastant la locució *entr'ambos*, que va acabar per soldar-s'hi: *entr'ambos decian* ---. Ara bé això va existir també soldat, des de molt antic, en els Pirineus, si bé *Entramos*, -amas perdé en part la síl·laba *En-* presa per una preposició locativa. D'ací el topònim *Tramesaigües* = cast. *Entrambas-aguas*, referint-se a un indret on corren juntes les aigües de dos corrents fluvials que s'hi aiguaabaregen. El nom es repeteix a Andorra, en els Pirineus gascons, etc. Però això no és un exemple únic. A la Vall alt-aragonesa de Tena hi ha el poble de *Tramacastilla*, < INTER-AMBA CASTELLA 'tots dos castells' (amb plural neutre en -A). I trobem noms semblants en el nostre Nordoest: *Tremsarrats* a la Guàrdia d'Ares, en l'Alt Urgell (< *Entram Serrats* 'tots dos serrats'); *Tramessàs* INTER-AMBO SASSO, finques en el Sas de Soperuny i Vall de Cornudella de Valira (on no sols no s'elimina la term. dual de AMBO, sinó que fins hagué de propagar-se analògicament al substantiu; és un indret entre dos «sassos» o serrats erms, anomenats *El Sas* i el *Sassieso* (< dim. SASSELLUS). *Tremopuïol* (que alguns alteren en *Tremonpuïol*) és també a Ribagorça, i allí observem gramaticalment el mateix. En el Bearn veiem en la Vall de Baretós una pagesia o «ferme» que l'any de 1385 s'esmentava com a *Tamarpoey* (PRaymond, *DictTop. des B-Pyr.*) i devia venir del plural neutre INTER-AMBA PODIA > *(En)iramapoe(i)e, amb metàtesi *Tarmapoe > *Tamarpoey*.

És un llatínisme el terme de joc *un ambo*.
Crt.: *Ambivalent.

Ambefi, V. *bifi*

AMBIENT, pres del ll. *ambiens*, -entis, 'que envolta', participi actiu del verb *ambire* 'envoltar, encercar', 'pretendre', i aquest derivat de *ire* 'anar', amb el prefix *amb-* 'entorn'. □ 1.ª doc.: 1839, Lab.

«Lo ayre suau que circueix tots los cossos». La pronúncia forastera *ambyên* fou causa que alguns introduïssin una forma bàrbara *ambient*, que la gent vera-

ment instruïda aviat abolí i avui es va ja oblidant, i usant-se molt *ambient*, amb adaptació correcta; irreprouxable si pronunciem *əm/bi/ɛn* en tres síl·labes, com fa tothom que vulgui parlar bé. Tenen més valor per al concepte ideològic, i cultural, i la història internacional del mot, els importants treballs de Spitzer i Karl Michaëlssohn,¹ també il·lustradors per a l'ús català. Molt menys freqüent, però etimològic, és l'ús d'*ambient* com a adjectiu: «Descartes, Hobbes o Spinoza cercaven una explicació mecànica de l'univers, mes en realitat no trobaren altra cosa que la fórmula raonada de l'*ambient* sentir», PCoromines (*Vida Auster* III x, O. C., 234b10).

DERIV.: +*Ambiental*, +*ambientar*, +*ambientació*, neologismes que han circulat ja molt des del segon quart del segle (no tant el darrer, usat com a títol, 1974, d'un assaig final que incloguérem en *Diaris i Rec. de PCoromines*). Altres derivats erudits d'*ambire*. *Ambit* [1561]; «lo campanar és obra nova --- no corresponent a la grossària i *àmbit* de l'edifici per ser més primet i més blanc en sa conclusió, de color de perla», Maldà, *Excursions*, p. 59; tarrag. BDC VI, 39; vulgarment alguns digueren *ambi*], ll. *ambitus*, -itüs; Ad. Horning (*ZRPb*. xxix, 513ss.) va tractar quasi només de continuadors dialectals a França d'aquest mot llatí. *Ambició* [fi Ss. xiv i xv, ja en Eiximenis i en el *Tirant* de Galba, *DAG.*; en castellà ja apareix algun cop a l'E. Mj., sobretot en la forma nominativa -icio, -icia, però encara a mj. S. xvi, Valdés el dóna com a necessari però desusat], del ll. *ambitio*, -onis, id., pròpiament acció de pretendre; *ambiciós* [1398. BMetge i textos del xv i xvi, *DAG.*] ll. *ambitiosus*; *ambicionar* [1695, Lacav. Belv., no *DTol.*]; *ambiciositat*, 1398, *DAG.*].

¹ «Milieu and ambiance: an Essay in Historical Semantics», en *Philosophy and Phenomenological Research* III, 1-42; i en *Studia Neophilologica* XII, 91-119.

AMBIGU, pres del ll. *ambigüus* id., derivat de *ambigere* 'estar en discussió', i aquest de *agere* 'conduir' amb prefix *amb-* 'entorn'. □ 1.ª doc.: 1457 (*DAG.*).

De la mateixa derivació, amb vocalisme diferent hem vist *ambages*. D'una aplicació i pronúncia franceses del mateix mot s'imità *ambigü*.

DERIV.: *Ambigüitat* [1333; c. 1390 «vici en sentència», Aversó, *To. I*, 127; «usan de verbositat, / y varien lo stíl, / error, fora veritat, / vulgar *ambigüitat*, / y altres defectes mil / ab que fan la obra vil», en el mall. F. d'Olesa, 1.ª meitat S. xvi, JMBover, *BiEscrBal.* II, 7.15.4].

Ambit, V. *ambient* *Ambixeres*, V. *albixeres* *Ambador*, *amblar*, V. *ambular*

AMBLET i AMBLERA, 'anella de redorta per estacar l'arada al jou o un andà a un altre', mot pallarès provinent del cèlt. *AMBILATIO- (compost de AMBI- 'entorn de' i un element cèltic incert, potser parent del de LLATA o del ll. LATUM, ieur. TLĀ- 'collocar,